

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ, ЯК ЖИВОЇ ПАМ'ЯТІ ПРО ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ У МИНУЛОМУ



*Князь Т.П.,
учитель історії
КЗ «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20
Луцької міської ради Волинської області»*

Міністерством освіти і науки України спільно з Національною академією педагогічних наук України та Інститутом модернізації змісту освіти були розроблені «Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році».

В рекомендаціях відзначено важливість вивчення історії як науки, і як живої пам'яті про життя людей у минулому. Визначена загальна мета шкільної історичної освіти: формування в учнів самоідентичність та почуття власної гідності на основі осмислення соціального й морального досвіду минулих поколінь.

Формуючи в учнів історичну свідомість на основі аналізу уроків минулого, важливо звернути увагу на те, що на українських теренах у ХХ столітті відбулись трагічні події, визнані геноцидами, серед яких - Голодомори українського народу.

МОН України запропоновано навчальним закладам у 2018/2019 році долучитися до III Міжнародного конкурсу наукових і мистецьких робіт імені Лідії Коваленко і Володимира Маняка. Конкурс проводив Інститут історії України НАН України у співпраці з Міністерством освіти і науки України, за підтримки Науково-освітнього консорціуму вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету.

Голодомор - це одна з основних тем української історії, про яку говориться у світі. Я, як керівник шкільного історико – краєзнавчого гуртка «Краяни», вперше залучила гуртківців до участі в цьому Міжнародному конкурсі у 2017 році. Про Голодомори гуртківці вже знали, а прізвища Лідії Коваленко і Володимира Маняка почули вперше. Хто вони, ці «люди правди»? Володимир Маняк - український письменник, поет, прозаїк, публіцист, громадський діяч, дослідник Голодомору в Україні, автор чорної книги-меморіалу «33-й: голод», член Співки письменників України. Він був одним з організаторів культурно-просвітницького товариства імені Василя Стуса - «Меморіал», очолював комітет із створення «Асоціації дослідників голодоморів 1932–1933 років в Україні» (нині Асоціація дослідників голодоморів в Україні).

За чесну й мужню працю з підготовки Народної Книги-Меморіалу «33-й: Голод» Володимиру Маняку посмертно присуджено Державну премію України ім. Т. Шевченка (1993). За вагомий особистий внесок у дослідження голодоморів в Україні, привернення уваги міжнародної спільноти до визнання Голодомору 1932— 1933рр. актом геноциду українського народу, активну громадську діяльність щодо вшанування пам'яті жертв трагедії, Володимир Маняк посмертно нагороджений

орденом князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня. (2005). Дружина Володимира Маняка, Лідія Коваленко - журналістка, громадський діяч, дослідниця Голодомору. Разом з чоловіком створювала «Асоціацію дослідників голодомору 1932—1933 років в Україні». Уже в перший рік діяльності асоціація мала 37 осередків в областях і об'єднувала понад 700 осіб. В 1992 році, після трагічної загибелі чоловіка, на установчому з'їзді була обрана головою асоціації.

Володимир Маняк та Лідія Коваленко-Маняк почали досліджувати Голодомор 1932 - 1933рр. ще за комуністичної влади в Україні - 1987 року. Розшукували архівні документи, записували свідчення очевидців. Люди поспішали повідати страшну правду, яка гнітила їм душу ціле життя. Ті людські сповіді були документами найвищої проби, їх достовірність було скріплено важкою печаттю рідних могил. За чотири роки подружжя Маняків зібрало тисячі свідчень. Їхня книга «33-й: Голод: Народна Книга-Меморіал» є однією з перших у незалежній Україні серйозних праць про Голодомор.

Володимир Маняк загинув в автокатастрофі 15 червня 1992-го. Лідія пішла з життя за півроку. Посмертно подружжю Маняків 1993-го присуджено Державну премію України ім. Тараса Шевченка «за привернення уваги міжнародної спільноти до визнання Голодомору 1932—1933 в Україні актом геноциду українського народу, участь у вшануванні пам'яті жертв». 2005-го Володимир Маняк став лауреатом ордена «Князя Ярослава Мудрого», а Лідія Коваленко-Маняк – ордена «Княгині Ольги» – так само, посмертно. В Києві, на вулиці Олесія Гончара, на фасаді будинку № 52, де мешкало подружжя, встановлено гранітну меморіальну дошку.

З пошаною і в пам'ять цих справжніх великих українців, у 2016 році започатковано щорічний Міжнародний міждисциплінарний конкурс наукових і мистецьких робіт імені Володимира Маняка та Лідії Коваленко.

Члени шкільного історико - краєзнавчого гуртка Луцької ЗОШ І- III ступенів №20 «Краяни», вивчивши життя і діяльність подружжя Маняків, вирішили взяти участь у конкурсі творчих та наукових робіт про Голодомор.

У 2017 р. Тарас Ніщик подав заявку на конкурс у номінації «Кращі дослідницькі та мистецькі роботи учнів закладів загальної середньої освіти». Робота не зайняла призового місця, проте Тарас отримав диплом учасника, що мотивувало усіх гуртківців продовжувати дослідження.

На заняттях гуртка у 2018 – 2019 н.р. Ніщик Тарас і Кучма Софія досліджували дії комуністичного тоталітарного режиму у 1932 - 1933рр., масштаби та наслідки Голодомору, національно-демографічні зміни на українських землях у ці роки. Гуртківці дізнались, що протягом двох мирних років від голоду загинуло стільки ж українців, скільки євреїв у всіх країнах, які потрапили під чобіт Третього Рейху у Другій Світовій війні. Науково встановлені на сьогодні втрати від Голодомору-геноциду 1932-1933 років щонайменше 7 мільйонів – в УСРР і 3 мільйони – за межами УСРР [1].

Тарас і Софія брали участь у шкільному проєкті - «Історія моєї родини – історія України». Особливу увагу звертали на те, як відобразились події 1932 - 1933рр. на житті родин однокласників. Луцьк - це обласний центр Волинської області, яка до 1939 року була в складі Польщі. Голодомору на Волині не було, проте містяни встановили пам'ятник жертвам Голодомору в Україні 1932—1933 років. Адже зі спільного розуміння

минулого виростає спільна проєкція майбутнього, що вкладається у формулу: «Немає пам'яті — немає ідентичності. Немає ідентичності — немає нації».

Тарас Ніщик і Софія Кучма виконали роботу у номінації «Кращі дослідницькі та мистецькі роботи учнів закладів загальної середньої освіти» в контексті Спеціальної теми Конкурсу – 2018 «Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу: історія/пам'ять родини – історія/пам'ять країни». Якою великою була радість, коли на сайті організаторів конкурсу гуртківці прочитали, що їхня робота – не лише данина пам'яті мільйонам загиблих під час Голодомору, але й свідчення їхньої зрілості, усвідомлення відповідальності кожного за спільне майбутнє. Тарас Ніщик, Софія Кучма отримали Диплом II ступеня, грошову винагороду 3 тисячі гривень, були запрошені за кошти організаторів до столиці України на урочистості. У Києві 22-23 листопада 2018 року, в Українському домі відбувся науковий симпозіум у рамках Міжнародного форуму «Україна пам'ятає, світ визнає!».



Відкрили Міжнародний форум: Перший віце-прем'єр-міністр України Степан Кубів, Віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко, міністр культури України Євген Нищук, поет, видавець, лауреат Шевченківської премії Іван Малкович; Голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович.



20 відомих іноземних та 32 українських дослідники теми стали доповідачами наукового симпозіуму, а слухачами – історики, правознавці, громадські активісти, вчителі і школярі, викладачі та студенти зі всієї України. Учасникам конкурсу дослідження краєзнавців Луцької ЗОШ I - III ступенів №20 презентувала Софія Кучма.

Нагородження переможців 3-го Міжнародного конкурсу наукових і мистецьких робіт імені Володимира Маняка і Лідії Коваленко відбулось за участі Людмили Гриневич, директорки Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору, HREC in Ukraine). Хобзей Павло Кузьмович, заступник міністра освіти і науки України, вважає, що такі конкурси проводяться для того, аби молодь розуміла цінність історії. Важливо будувати історію без маніпуляцій і викривлень, адже факти і докази становлять базу історичних досліджень.

Вчителям історії дуже важливо орієнтувати учасників освітнього процесу на результативну діяльність. Важливою умовою досягнення результатів, що пов'язані з осмисленням ключових історичних явищ, оцінкою діяльності історичних осіб, є дослідницько-пошукова і творча робота, яка спонукає школярів до участі у різноманітних творчих конкурсах. Для участі у таких конкурсах школярі створюють спільні проєкти, об'єднуються у команди разом з учителями. Це і є та методика партнерства, до якої прагне Нова українська школа.